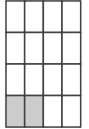

Ko preživi, neka priča

Medij - Rubrika: DANAS - Biznis
Datum: Pon, 19/05/2014
Površina članka: 1050cm2
Strana: I

Zemlja: Srbija
Autor: Željko Pantić
Deo: 1/2

JAVNE NABAVKE I TROŠKOVI OBRAZOVNOG SISTEMA SRBIJE

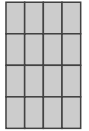

Ko preživi, neka priča

Strane III-VI

Medij - Rubrika: DANAS - Biznis
Datum: Pon, 19/05/2014
Površina članka: 1050cm2
Strana: II

Zemlja: Srbija
Autor: Željko Pantić
Deo: 2/2

DANAS
BIZNIS
conferences@danas.rs

Hotel Hyatt Regency, 14. maj 2014. godine

Danas
CONFERENCE
CENTER

JAVNE NABAVKE I TROŠKOVI OBRAZOVNOG SISTEMA SRBIJE

ŽELJKO PANTIĆ

Ko preživi, neka priča

Stanje javnih finansija u Srbiji, bez računanja nesagledivih posledica apokaliptičnih poplava koje se dešavaju jednom u hiljadu godina, nalazi se u stanju potpunog kolapsa. Jedan od ključnih elemenata javnog sektora, obrazovni sistem, kao da nije obavešten o tome, a nepostojanje adekvatnog sistema javnih nabavki, samo je vrh ledenog brega. Ono što se ispod tog vrha ledenog brega krije, jeste decenijama suštinski nepromenjen sistem trošenja državnog novca, od osnovne škole do univerziteta

Prirodna katastrofa koje je uzdrmala Srbiju do temelja prošle nedelje, samo je kulminacija višedecenijskog trenda u kome se stanje postojano pogoršava iz zla u gore. Tako je ionako nemoguć zadatak transformacije obrazovnog sistema Srbije na veličinu i meru koji dikтира najizja stopa prirodnog prirataja u Evropi, sada postao praktično nemoguća misija. Ipak, ono što je potpuno neverovatno jeste praktično nepostojanje efektivnog i delotvornog sistema javnih nabavki u ogromnom delu obrazovnog sistema Srbije, tako da se u jednoj siromašnoj državi na rubu bankrota, troši po modelu švedskog standarda, od nabavke udžbenika, preko organizacije ekakurzija, do kupovine i servisiranja računarske opreme. Tako je decenijska tradicija u visokoškolskom sistemu da većina profesora izdaje udžbenike iz svojih predmeta, koji se ne samo da su obavezni, već ih je obavezno kupiti potpuno nove, da bi polaganje ispita bilo moguće. Nabavka i servisiranje računara u obrazovnom sistemu Srbije predstavlja posebni tamni vilajet, u kome se zakonska obaveza javnih nabavki većito zaobilazi propisivanjem tehničkih uslova tendera koji su unapred skrojeni po potrebama jednog ponuđača, dok su troškovi servisa i sličnih usluga potpuno van bilo kakve kontrole. Praktično svaka škola u Srbiji ima svog domara koji tokom cele godine prima platu, ali uglavnom zna da popravi samo jednu vrstu kvarova, tako da ako je domar po struci vodoinstalatler, sve popravke stolarije, keramike ili popravke krovova, plaćaju se posebno, tako da se postavlja pitanje koliko je ovaj sistem racionalan i da li ima ikakvog ekonomskog opravdanja, osim što je idealan okvir za nekontrolisano trošenje državnog novca. U biznisu ograničene kreativne nastave i različitih ekakurzija, vrti se oko 30 miliona evra godišnje, dok je u ovom svojevrsnom reketiranju roditelja, u kome uprave škola imaju višegodišnje dilove sa uvek istim agencijama, bilo kakav sistem kontrole, a kamoli javnih nabavki, praktično nemoguć. Prihodi od iznajmljivanja školskih sala ili čak postavljanja bilborda u školskim dvorištima, takođe su potpuno nejasno definisani, tako da su uglavnom direktori škola potpuno autonomni da te pare troše po želji, bez ikakvog sistema adekvatne kontrole.

Ako se ovom opštem rasulu doda i potpuni nonsens da preko milion kvadrata praznog školskog prostora puni deceniju praktično zvrji prazno, a da nikome i ne pada na pamet da taj prostor proda, iznajmi ili makar stavi u bilo kakvu smislonu funkciju, krug apsurda se potpuno zatvara, i sve vodi ka samo jednom rešenju: drastičnom otpuštanju u obrazovnom sistemu Srbije. Tako će umesto efikasnog sistema javnih nabavki ili stavljanja u upotrebu praznih školskih zgrada vrednih preko milijardu

evra, na kraju najrealniji biti epilog drastičnog smanjenja broja zaposlenih kao najbrži i najlakši vid štednje. Štednje koja je i pre potopa koji je pogodio Srbiju bila teška i bolna, a koja bi nakon ove katastrofe veliki broj ljudi u obrazovnom sistemu Srbije mogla postati i nepodnošljiva.

Tu je i posebno pitanje potpuno neodbranjive forme autonomije dr-

šta rieboično da jedan profesor radi na pet mesta, i da na svih pet mesta prima punu platu.

Narodna izreka kaže da krčag ide na vođu dok se ne razbije, tako da je jako teško otići se utisku da je Srbija nepovratno propustila vreme relativnog mira i blagostanja da se prilagodi vremenu u kome živi i izmeni svoj obrazovni sistem, ali i celo društvo, u

o kome će sve reforme silom prilika ići odjednom, po modelu ko preživi, neka priča, a tu nam je najmanje kriva poplava. Narod koji tako uporno propušta istorijske šanse, odlaže bolne rezove i stalno bira slatke laži umesto gorkih istina, jednostavno mora jednom da dolija, kao jedan fudbalski tim koji propusti deset šansi, i u poslednjem minutu najzad primi gol.

Srbije deo tog istog obrasca u kome je na papiru sve u redu, sve javno i objavljeno na nekom sajtu, a u suštini i dalje praktično ne postoji administrativni kapacitet državne kontrole izvršenja javnih nabavki, tako da se na kraju sve svodi na ono što smo imali pre novih zakona o javnim nabavkama.

Tako uopšte nije najbitniji deo sada, kada je ceo svet tu, i kada svi pomažu da se spasi živa glava. Najgori deo tek predstoji, a to je kada sve postane vest od prošlog meseca, kada na nekom drugom mestu u svetu pukne neka država nesreća, i ionako skromna globalna medijska pažnja potpuno nestane, a Srbija ostane u potpunom kolapsu, negde između EU, SAD i Rusije, ni na istoku, ni na zapadu, pritisnuta i sa istoka i sa zapada da se definitivno opredeli, sa budžetskim deficitom koji niko ne može da pokrije. A kako će taj mamutski deficit biti rešen i koliko će u obrazovnom sistemu Srbije ljudi biti amputirano da bi se samo održale osnovne državne funkcije, na taj odgovor sasvim sigurno nećemo čekati dugo, pošto kada evropski procenitelji štete daju svoj izveštaj, i taj izveštaj dodaju postojećoj budžetskoj dubiozi, tada ćemo znati sve razmere i posledice prošlonedeljne katastrofe koja ima puni potencijal da suštinski označi kraj Srbije kao nezavisne države.

Promene i reforme koje sada čekaju Srbiju, koja je pre poplava imala 2,5 milijardi evra budžetskog deficita samo za ovu godinu, biće realizovane u nekoj formi vanrednog stanja, nekontrolisanog razvoja događaja u kome će se spasavati živa glava i preduzimati bolne amputacije zarad pukog preživljavanja. Decenija koju je popela korupcija i odlaganje suštinskih reformi, sada postaje propuštena šansa koja odlazi u nepovrat, tako da ulazimo u vreme u kome će sve reforme silom prilika ići odjednom, po modelu ko preživi, neka priča, a tu nam je najmanje kriva poplava.

žavnih univerziteta u Srbiji, koji su postali prave male poslovne imperije, u kojima se vrte milioni, a gde je bilo kakva forma državne kontrole ili smanjenja školarina, u startu dočekana na bodiček, kao ugrožavanje prirodnog prava da se autonomno troše državne pare. Tako su se u vremenu najveće krize, podizale cene studiranja na državnim fakultetima, pojedini dekani i profesori imaju plate koje su višestruko veće čak i od direktora najvećih javnih preduzeća u Srbiji, a ne postoji ni jedinstveni registar tako da nije ni-

koliko toliko kontrolisanim uslovima i uz neko strateško planiranje. Promene i reforme koje sada čekaju Srbiju, koja je pre poplava imala 2,5 milijardi evra budžetskog deficita samo za ovu godinu, biće realizovane u nekoj formi vanrednog stanja, nekontrolisanog razvoja događaja u kome će se spasavati živa glava i preduzimati bolne amputacije zarad pukog preživljavanja. Decenija koju je popela korupcija i odlaganje suštinskih reformi, sada postaje propuštena šansa koja odlazi u nepovrat, tako da ulazimo u vreme

Obrazovni sistem u toj globalnoj konstelaciji potpuno je periferan, kao i sam sistem javnih nabavki koji se i nakon zakonskih izmena pokazao kao potpuno simboličan vid uštede, pošto je većina korumpiranih državnih funkcionera u Srbiji da prevare bilo kakav sistem kontrole trošenja državnog novca takva da se graniči sa umetnošću. Tako je umesto da uštede 800 miliona evra godišnje, novi sistem javnih nabavki suštinski podbacio u svojoj osnovnoj funkciji, tako da ne čudi što je i obrazovni sistem